

15.32x25.06	1/7	עמוד 6	המבשר - שבועי 2	20/03/2020	72461482-4
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

התמותה הגוברת באיראן

הווירוס מחסל את הכלכלה של
שלטונות המהפכה ומפיל בזה
אחר זה בכירים בשלטון

חיים הופמן

26.41x33.72	2/7	16	עמוד	2	שבועי	המבשר -	20/03/2020	72461478-9
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260								

איראן הפכה למדינה המובילה בעולם בכמות התמותה מקורונה, והאזרחים תוהים כיצד היא הגיעה למצב הזה

קטסטרופה באיראן

סנקציות כלכליות ששולבו בהזנחה פושעת ורשלנית מאין כמותה של משטר הרשע באיראן חושפות עתה בימי הקורונה את התשתית האיראנית בעליבותה **❧** בהדרגה ובשיטתיות מחסל הווירוס את הכלכלה האיראנית ומפיל בזה אחר זה בכירים בשלטון **❧** בשבועות האחרונים, בשל הפגיעה הנרחבת ביצוא הנפט, הקשרים הכלכליים עם המדינות השכנות קרסו לחלוטין **❧** מומחים לאיראן טוענים, שהניהול הכושל של המשבר ריסק לחלוטין את שאריות האמון של הציבור במשטר, וטוענים כי ייתכן והדבר יאיץ את נפילת האייתוללות **❧** וגם: כיצד מתמודדים יהודי איראן עם הווירוס המסוכן?

והכל מצביע על כך שחפירות אלו נועדו כדי לקבור את קרבנות המגיפה שמספרם הלך וגדל בעיר קום. לפי מנתח תמונות לוויין בחברת 'מקסר טכנולוג' ג'י בקולורדו, גודל התעלות שנחפרו והמהירות שבה הן נחפרו שונות במהותן מדרכי הקבורה האופייניות בסביבה זו, כשמדובר בקבורה של אינדיבידואלים או משפחות. בנוסף לכך, צילומי וידאו שפורסמו מראים שורות קברים חדשות – ונטען באותם תיעודים כי אכן הקברים מיועדים לקרבנות הנגיף.

כמו כן, מנתח תמונות הלוויין הבחין בתמונה שבה ניתן לראות מה שנראה כמו ערימה של פירות הדר, ככל הנראה לימון ליים – המשמש לעתים קרובות בקברים המוניים בשל ריח הריקבון. ואכן, גורמים רשמיים באיראן אישרו בשבועות האחרונים כי הם משתמשים בלימוני ליים כאשר הם קוברים קרבנות המגיפה.

באחד התיעודים שדלף נראה רופא בבית חולים במדינה שמתלונן בפנים גלויות על מצבו הנואש של הצוות הרפואי בבית החולים. "הצוות שלי מסכן באופן ברור את חייו כשהוא מגיע הנה", אומר הרופא בשפה הפרסית. "אני לא צריך לדאוג מדברים פשוטים כמו ציוד

של איראן, האייתוללה עלי חמינאי. רשתות התקשורת במדינה מלאות בתיעודים מזויזים שמראים חפירות קברי אחים עמוקים המצופים בסיד, ואזרחים שמתעלפים בכניסה לבתי חולים המלאים עד אפס מקום. שר החוץ ישראל כץ אמר בשבוע שעבר, כי המשטר האיראני מסתיר מידע חיוני מתושבי איראן ומחביא מהעולם את היקף התפשטות הקורונה במדינה.

"צילומי לוויין חושפים תופעה מחרידה של קברי אחים המוניים שנחפרו באיראן להטמנת גופות מתי הקורונה. משטר האייתוללות מסתיר מידע חיוני מתושבי איראן, חושף אותם לסכנות, ולא מאפשר להם לנקוט בצעדי ההתגוננות הנדרשים. לבנו עם העם האיראני ונאחל להם בריאות וחופש", אמר כץ. למעשה, כבר לפני חודש זיהו צילומי לוויין חפירות חשודות שבבית קברות בעיר. מהר מאוד התרחבו החפירות ברגע שהנגיף החל להתפשט יותר במדינה. עד הימים האחרונים נחפרו שתי תעלות באורך של כ-91 מטר – שניתן להבחין בהן בתצלומים מהחלל. על-פי הדיווח ב'ושינגטון פוסט', המידע נבדק מול מומחים בניתוח תצלומי לוויין, כמו כן גם נבדקו עדויות והצהרות רשמיות של ממשלת איראן,

חיים הופמן

נראה כי מה שקורה באיראן הוא התגשמות כל הסיוטים של המשטר. המדינה, שגם כך מתאפיינת במערכות בריאות כושלות ובשל הסנקציות סובלת גם ממחסור בתרופות ובציוד חיוני, פגשה את הקורונה בזמן גרוע מאוד מבחינתה. נכון לתחילת השבוע, מספר המתים מהנגיף במדינה עבר את האלף ומספר הנדבקים מתקרב לעשרת אלפים, כך לפי הדיווחים הרשמיים.

גורמי אופוזיציה משוכנעים שהנתונים קשים הרבה יותר. גוף החדשות המזוהה עם הנשיא רוחאני, 'אינטחאב', פרסם כי מניין המתים האמתי עומד על יותר מאלפיים, וכי בכל יממה שחולפת מתים עוד מאות בני אדם מהמחלה. כלי תקשורת המזוהים עם האופוזיציה מיהרו להפיץ את הידיעה, וכתוצאה מהחשיפה היא הוסרה. ההחלטה לקרוא תיגר על השלטונות מצד גוף החדשות קשורה ככל הנראה לקרע המעמיק בין הנשיא רוחאני למנהיגה העליון

26.41x33.67	3/7	17	עמוד	2	שבועי	המבשר -	20/03/2020	72461483-5
84260 - המרכז הבינתחומי הרצליה								

הרשמית 'אירנא', באחווז, בירת מחוז דרום-חוזצאן, כמות המתים מהרעלת אלכוהול הגיעה ל-36.

ד"ר עלי אחסנפור, דובר האוניברסיטה למדעי הרפואה באחווז אמר כי "מספר האנשים שאיבדו את חייהם באחווז בגלל הרעלת אלכוהול הגיע ל-36. חלק מהאנשים באחווז סבלו מהרעלת אלכוהול לאחר ששתו אלכוהול מזויף. עד כה 270 אושפזו בבתי החולים במחוז זה לטיפול".

'אירנא' ציטטה גם את עלי בירנוונד, סגן התובע הציבורי במחוז, באומרו שבעה אנשים נעצרו בגלל מכירת משקאות חריפים. בדיווח נאמר, כי "צריכת אלכוהול מזויפת התרחשה עקב התפשטות השמועות כי שתיית אלכוהול תמנע זיהום של נגיף הקורונה".

לשאלה כיצד הפכה איראן למרכז הפצת הנגיף במזרח התיכון אין תשובה ברורה. האיראנים אמנם הכריזו על הפסקת הטיסות לסין וממנה כבר לפני חודשיים, אך לא עשו הרבה מעבר לכך. משרד הבריאות האיראני האשים "מסתננים בלתי חוקיים" שהגיעו מאחת המדינות השכנות כמקור לנגיף. עם זאת, דיווחים בלתי רשמיים גורסים כי הנגיף הובא לאיראן על-ידי יועצים סינים המועסקים בפרויקטים בקום, או פועלים סינים שמועסקים בפרויקטי בנייה.

ירוס כלכלי

אם הסנקציות האמריקאיות על איראן לא הספיקו, הולך הקורונה ומשלים את בידודה אחרי שטורקיה סגרה את גבולה עם איראן והיא אינה מתירה לאזרחים איראנים לנחות בשטחה. קטאר הורתה לאזרחיה לעזוב את איראן, והעמידה לרשות תם מטוסים שיחזירו אותם היישר אל חדרי הבידוד שהותקנו במיוחד בבתי החולים במדינה. הפגיעה הקשה ביותר היא צמצום רכש הנפט בסין עקב ירי דה דרסטית בהיקף הייצור במדינה. בייג'ינג, שהיא שותפת הסחר החשובה ביותר של טהרן, צמצמה את רכישת הנפט הזר בכ-20%. לצד סגירת נמלי

בעיר הזו החל להתפתח הנגיף על אדמת אידאן. העיר קום באיראן

צמרת המשטר במדינה. חברת המג'לס, פטימה רא-חבר, מתה בשבוע שעבר מנגיף הקורונה. ביום שני בשבוע שעבר מת גם מוחמד ארזה רחצ'מני, לשעבר מחוקק איראני, בנוסף לעוד ארבעה מחוקקים, עשרות בכירים בממשל ובמשמרות המהפכה שמתו או שחולים בעקבות וירוס הקורונה. תופעה נוספת באיראן נוגעת לכמות המתים מהרעלת אלכוהול. לפי דיווחים של סוכנות הידיעות

מגן, מדים נקיים וחומרי ניקוי. אנחנו צריכים ציוד ברמה סטנדרטית. בכל משמרת אני צריך לתת כפפות ומסכה לחולים, לא הגיוני שלא יהיה לי ציוד לחטא אותם. אנחנו כל הזמן מבקשים, וזה רק מייצר עוד בעיות. אין לנו תרופות מתאימות למחלה הזו. מישוהו ביקש ממני כובע לניתוח, אפילו את זה אין לי לתת לו", אומר הרופא והמצוקה ניכרת על פניו. ההתפרצות הקשה באיראן לא פוסחת גם על

ידיעות על תעלות שנחצבו באופן מחשיד בשולי בית קברות. הכאוס באיראן

25.7x33.76	4/7	18 עמוד	2 שבועי	המבשר -	20/03/2020	72461477-8
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

האשים מסתננים בלתי חוקיים. משרד הבריאות האיראני

הרשתות
החברתיות של
איראן מלאות
בתיעודים
מזוויעים
שמראים
חפירת קברי
אחים עמוקים
המצופים
בסיד, ואזרחים
שמתעלפים
בכניסה
לבתי חולים,
המלאים
לעייפה עד
אפס מקום

הצעדים של המדינות השכנות לא יפגעו רק בה-כנסות מיצוא של איראן, אלא גם במגזר חיוני שתור-פס מקום מרכזי בכלכלת איראן בשנים האחרונות - התיירות, ובעיקר התיירות הדתית. בשנה שעברה ביקרו באיראן כשבעה מיליון תיירים, והכנסותיה מתירות עמדו על כ-12 מיליארד דולר. חלק ניכר מהמבקרים מגיע ממדינות שכנות דוגמת אזרבייג'ן, טורקיה, פקיסטן ועיראק.

התיירות מעיראק הפכה למקור הכנסות חשוב עבור איראן. בממוצע בכל חודש מבקרים באיראן כ-350 אלף עיראקים המוציאים בממוצע במהלך שהותם כ-1,500 דולר. נתח משמעותי מהתיירים מגיע למקומות הקדושים לשיעים, ובכלל זה קום. בינתיים מקווים האיראנים למגף את הסיפור הזה כדי להקל מעט על הסנקציות שהוטלו עליהם. שר החוץ האיראני מוחמד זריף פנה בסוף השבוע האחרון למזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש במטרה שיסייע להסיר את הסנקציות האמריקניות בשל המאבק בווירוס הקורונה. "אני דוחק באו"ם - ובי-חברות הארגון - התעלמו מהסנקציות האמריקניות הבלתי-אנושיות. תתעקשו שיסירו אותן", אמר זריף. "כשנגיף הקורונה מכה באיראן, אנחנו צריכים לזכור שהווירוסים לא מבצעים אבחנה. בשביל להילחם בהם, גם בני האדם לא צריכים לעשות אבחנה כזו". בפנייה כתב זריף, בין היתר, כי ארצו מתקשה מאוד ליישם צעדים שאמורים לעזור בבלימת ההתפשטות של המחלה. לדבריו, "על-אף שבאיראן יש צוותים רפואיים מהטובים ביותר שיש, הסנקציות הכלכליות הפושעות מגבילות אותם מאוד".

עוד כתב זריף: "הממשל האמריקני משית עונש קולקטיבי על העם האיראני, כולל מניעת האפשרות למנוע מהם לקחת חלק בשוק העולמי של האנושות, בניגוד לסיסמאות שלהם שחוזרים עליהם האמריקנים - זה ברור. עד עכשיו, למרבה הצער, בקהילייה הבינלאומית פחות מבינים שהטרור הכלכלי שמ-פעילה ארה"ב באופן ישיר - ומכוון - חותר תחת המאמצים שלנו להילחם במגיפת הקורונה באיראן". אגב, דבריו של זריף סותרים את דברי מנהיג איראן חסן רוחאני, שניסה בהתחלה לגמד את חומרת הנגיף באומרו כי "כמו הסנקציות, זה יותר גרוע משזה נראה".

במקביל, משרד החוץ האיראני דחה בסוף השבוע את הצעתו של נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, להעניק לטהרן עזרה במאבק בנגיף. "במקום מפגני רחמים צבועים והתרברבות דוחה, אתם צריכים להפסיק את הטרור הכלכלי והרפואי שלכם על-מנת שהתרופות והציוד הרפואי יוכלו להגיע לצוותים הרפואיים ולעם האיראני", אמר דובר משרד החוץ האיראני, עבאס מוסאווי.

עוד לפני תחילת המגיפה שווי היצוא הממוצע של איראן לשוק הסיני הגיע לכמיליארד דולר בחודש, מה שאומר צניחה משמעותית מהשיעורים של 40 מיליארד דולר בשנה. המקור של חלק ניכר מה-כנסה זו הוא יצוא נפט לשוק הסיני למרות הסנקציות האמריקאיות, אלא שכעת גם ענף זה נפגע.

בעקבות גילוי הנגיף באיראן וסגירת הגבולות מצד המדינות השכנות, צפויה איראן לאבד עוד שווקי יצוא חשובים. לפי נתוני הסחר המתפרסמים באיראן, עיראק, איחוד האמירויות, טורקיה ואפ-גניסטן הן יעדי היצוא החשובים ביותר שקולטים חלקים ניכרים מהיצוא האיראני. בימים האחרונים הודיעו המדינות הללו על סגירת הגבולות עם איראן ואיסור כניסה ממנה.

אף שעיראק עדיין לא אסרה כניסת סחורות מאיראן, בבגדד מעריכים כי צעד כזה הוא בלתי נמנע, וצפוי להתרחש כבר בימים הקרובים. בשנים האחרונות הפך השוק העיראקי ליעד יצוא מועדף על איראן, עם שווי יצוא חודשי מוערך של כ-750 מיליון דולר.

מדינות המפרץ בפני איראן וצניחת הריאל לשער של 1:158,001 מול הדולר האמריקאי, תחשיבי הת-קציב בטהרן צפויים להשתבש.

לכך תהיה כמובן השפעה על שיעור האינפלציה ועל האבטלה שצפויה להגיע, רשמית, לשיעור של יותר מ-20%. לאלה מצטרף גם הסגר שהטילה עיראק - שותפת הסחר העיקרית של איראן למוצרים שאינם נפט - על כניסת אנשים ומוצרים מהמדינה השכנה. בשבוע שעבר נאלצה איראן לסגור את מוסדות החינוך והטילה סגר גם על מרכזי הקניות. מבחינת הכלכלה האיראנית מדובר בנוק כלכלי אדיר שעלול לעורר מחדש את המחאה ברחובות.

המצב הכלכלי של איראן נתון כעת על כרעי תרנגולת. למעשה, עוד לפני גילוי הנגיף באיראן הבידוד של איראן מהבנקאות העולמית איים לחסל את הכלכלה המקומית, כולל את הקשרים הכלכליים עם סין שעמדו בשנים האחרונות על כ-40 מיליארד דולר בשנה. 25% מהיצוא האיראני מופנים לסין.

ביטול צום ומניינים מצומצמים: כך מתמודדים יהודי איראן עם הקורונה

בית הדין היהודי של טהרן נקט צעדים חריגים במיוחד בשל מגיפת הקורונה || בין היתר הוחלט לבטל את צום תענית אסתר ולהימנע מהגעה לבית הכנסת

פורים במקום המקובל לפי מסורת יהודי פרס כקברם של מרדכי ואסתר בעיר המדאן המזוהה על-ידי היהודים במקום כעיר שושן. לאחר קריאת המגילה ערכו המשתתפים תפילה מיוחדת להסיר מעל יהודי איראן ומכל העולם כולו כל נגע ומחלה. כמו כן ערכו תפילה מיוחדת ש"ידי זדים לא יצליחו לפגוע חלילה באתר קדוש זה בו קבורים מרדכי ואסתר", כלשונם.

בנוסף, בהתאם למסורת שהתפתחה בקהילה היהודית המקומית בשנים האחרונות, התכנס מנין יהודים ב'שושן פורים' לצורך קריאת המגילה על קברם של מרדכי ואסתר באיראן. בשבוע שעבר נודע כי חבר מהקהילה היהודית בטהרן, בשנות השבעים לחייו, נפטר לאחר שאובחן כחולה בנגיף הקורונה. מדובר בנפטר הראשון בקהילה היהודית באיראן מאז התפשט הנגיף באיראן. קבורת הנפטר נערכה ללא הלוויה רבת משתתפים, והוא הובא לקבורה במנין מצומצם. לפי דיווחים שמגיעים מהקהילה היהודית, ישנם עוד מספר חולים בקהילה היהודית באיראן המאושפזים בבית החולים ומצבם יציב.

בעוד איראן סובלת מההתפשטות המהירה של נגיף הקורונה במדינה, בית הדין היהודי של טהרן הגיב כבר לפני שבועיים למגיפה וקבע שסכנת ההדבקה בנגיף דוחה את תענית אסתר, את מקרא המגילה ברוב עם, ואפילו את המנהג לנשק ספרי תורה.

לפי הוראות בית הדין הוחלט להימנע מהוצאת ספר תורה כתפי-לת מנחה של התענית, כדי למנוע מבאי בית הכנסת לנשק את הספר ולהדביק זה את זה במחלה. במקום צום המליץ בית הדין להרבות במתן צדקה. בנוסף, המליץ בית הדין ליהודי טהרן לקרוא את המגילה במנין נים מצומצמים כדי להקטין את סכנת ההדבקה, ואף ציין שניתן לצאת ידי חובת קריאת המגילה בהאזנה לשידור הישיר של הקריאה גם מבלי לבוא לבית הכנסת בפועל.

במכתב בשפה הפרסית שפרסם הרב יהודה גראמי, רבה הראשי של איראן, הוא כותב ש"מפני פיקוח נפש אין חתונות, אין אירועים, לא יתקיימו תפילות בבתי הכנסת, ושיעורי התורה יעברו בשידור חי או בצורה אחרת דרך טלפונים". עם זאת, הגיע הרב גראמי יחד עם קהל עדתו לקריאת המגילה בליל

26.27x31.65	5/7	20	עמוד	2	שבועי	המבשר	20/03/2020	72461481-3
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260								

האם תיתכן תקיפה באיראן בחסות משבר הקורונה?

פרשן מגזין 'ישראל דיפנס', עמי רוחקס דומבה, סבור כי מי שיבחן את המתרחש בישראל בשבועיים האחרונים במסגרת משבר הקורונה, יוכל לגלות פעולות שיכולות להוות גם כהטעיה לתקיפה באיראן || דעה מזווית שונה

משמעותית ביכולות צה"ל לנהל אוכלוסיה אזרחית בשטחים הכבושים (ראו מקרה בית לחם מהימים האחרונים). הצבא כריבון בשטחים שייכבשו יצט"ך לספק שירותים אזרחיים לאוכלוסיה המקומית, משימה מורכבת ביום רגיל, על אחת כמה וכמה תחת פנדמיה.

"יתירה מכך, מלחמה יזומה של ישראל כעת באיראן, לבנון או עזה צפויה להתקבל בעולם בצורה שלילית, בעוד ההנהגה במקומות אלה מנסה לספק שירותי רפואה לאזרחים שלהם תחת מגיפת הקורונה - בעיקר באיראן, הסובלת מאחוזי תמור"ת גבוהים יחסית למדינות אחרות בשל מערכת בריאות כושלת תחת סנקציות אמריקניות.

"לסיכום, בעשור האחרון שם נתניהו את הפ"צצה האיראנית בראש רשימת האיומים על מדינה ישראל, עם עיסוק בלתי פוסק להכניס את נרטיב האיום האיראני למרכז הבמה הציבורית. מאמץ זה הביא חלק מכלי התקשורת בארץ לכנותו 'צ'רצ'יל הישראלי', במובן זה שהוא מאתר נכון את האיום ופועל נגדו. עם זאת, אזכיר כי 'צ'רצ'יל, לאחר שוך הקרבות של מלחמת העולם השנייה, סימן את ברית המועצות כאויב חדש במהלך שהוביל לדעיכתו הפוליטית.

"מבלי להיכנס לדין פוליטי, מצב החירום המ"תגבש בישראל סביב הטיפול בקורונה יכול להוות בסיס להטעיה שמטרתה תקיפה באיראן. בעבר היה זה ראש המוסד, מאיר דגן ז"ל, שיצא לתקשורת לבלום מתקפה שלדעתו הייתה חסרת ערך מעשי. ההנחה אז, וגם היום, של חלק מהמומחים היא כי תקיפה ישראלית מהאוויר ללא תמיכת ארה"ב לא תביא להאטה או עצירה בתכנית הגרעין הצבאית של איראן. מתקפה כזו, אם אכן תצא לפועל כעת, צפויה להכניס את ישראל בהסתברות גבוהה לעימות תלת-זרתי (איראן, לבנון ועזה) במקביל לטיפול במגיפת הקורונה בעורף. האם ישראל מוכנה לכך?"

האם ממשלת ישראל מתכננת תקיפה באיראן בחסות משבר הקורונה? לדברי פרשן מגזין 'ישראל דיפנס', עמי רוחקס דומבה, מי שבוחן את התנהלות הממשלה בשבועיים האחרונים יוכל להבחין במה שנראה כהכנת המשק למלחמה עם איראן בכסות הכנות לפנדמיה. עיבוי המערך הרפואי, הכנת העורף לחרום, הבידוד של עשרות אלפי אזרחים בבתי ליד ממ"דים, עזיבת אזרחים זרים את המדינה, סגירת המרחב האווירי של ישראל לטיסות מסחריות, והכנות להכרזת מצב חרום אזרחי או צבאי בקרוב. כל הפעולות האלו, שנעשות תחת הכנות להתמודדות עם וירוס הקורונה, יכולות לשמש את ממשלת ישראל כהטעיה לתקיפה באיראן.

"הטריגרים? שלוש מערכות בחירות ללא הכ"רעה, והאפשרות כי הקואליציה הקיימת תסיים את דרכה לטובת ממשלה בשותפות הרשימה המשותפת. טריגר נוסף הוא הדעה בירושלים שאיראן מחזיקה במשאבים ובידע להרכיב פצצה, ויצירתה מהסכמות הגרעין מקרבות אותה לאחת. לאור אלה, יכולה הממשלה המכהנת לנצל כאמור את המצב ולבצע את ההכנות הנדרשות לתקיפה אווירית באיראן בחסות ההתמודדות עם הקורונה, כהטעיה.

"למרות ההזדמנות, לכאורה, עולות כמה שא"לות מבצעיות. אחת מהן היא היכולת של צה"ל לגייס מילואים בצל מגיפת הקורונה. כאמור, עשרות אלפי אזרחים נמצאים בבידוד. אלו שלא מודאגים האם ידבקו, והמדינה אוסרת רשמית על התקהלויות המוניות. היות ובמלחמה עם איראן הצפי הוא כי צה"ל יצטרך לכבוש שטחים בלבנון ובעזה, שטחי כינוס בגבולות אלו לצורך ריכוז כוחות לקראת כיבוש קרקעי מהווים איום להדבקות המונית של חיילים.

"היבט נוסף הוא הקורונה בלבנון ועזה. כיבוש שטחים במדינות אלו תחת מגיפת הקורונה תפגע

מוסאווי הוסיף, בדברים שצוטטו בערוץ הממלכתי, כי איראן לא צריכה רופאים אמריקנים משום שברשותה "הצוות הרפואי הטוב והאמיץ ביותר בעולם". דברי מוסאווי הגיעו לאחר שטרא"מפ, במפגש עם ראש ממשלת אירלנד ליאו ורדקה, אמר כי ארה"ב מוכנה להעניק סיוע לאיראן. לפי CNN, אמר טראמפ כי "יש לנו את הרופאים הכי טובים בעולם, אנחנו מציעים לאיראן עזרה".

שקרים וטיוחים

התפשטות הקורונה באיראן היא לא רק משבר כלכלי וחברתי קשה, הוא עוד משבר לאמון הרעוע שיש לאזרחים ברשויות. למעשה, מורגל הציבור האיראני בהודעות הכוזב של השלטונות מהשנים האחרונות, כמו הצהרתם לפני כמה חודשים כי נפילת המטוס האוקראיני נגרמה מטעות טכנית. לכן הם מייחסים אמון מועט לנתונים הרשמיים, וסבורים כי השלטונות מסתירים את מספר המתים מהנגיף, הגדול פי כמה מזה הרשמי.

התחושה בקרב האוכלוסייה האיראנית היא שהשלטונות אינם ערוכים או אינם מעוניינים לנקוט צעדים לעצירת התפשטות הנגיף, מחשש כי הדבר יגביר את התסיסה נגדם. לנוכח אוזלת היד של השלטון, החלו לזרום ידיעות מאיראן על הפגנות באזורים שונים, בשלב זה בהיקף קטן. בקרב האיראנים ישנה תחושה לא רק של כעס, אלא בעיקר של פאניקה. על כך יכולים להעיד דיווחים מאיראן על מחסור חמור במסכות מגן שאזלו מבתי המרקחת.

הציבור באיראן בטוח כי ראשי המשטר היו מודעים להתפרצות הנגיף זמן רב לפני שהוא חולל שמות באזרחים, אך הסתירו זאת מהציבור מחשש לצניחת אחוזי ההצבעה בבחירות לפרלמנט שהתקיימו באותה תקופה.

ההחלטה הכי בעייתית של השלטון האיראני הייתה הדחייה הרברבנית להטיל סגר על העיר קום - מקור ההתפרצות. ההחלטה להימנע מסגירת הגישה למרכז השיעי החשוב בעולם הייתה בעלת פוטנציאל הרסני מבחינת הפצת הנגיף. בכל שנה פוקדים את קום כ-25 מיליון מבקרים, רובם מאיראן. מספר המבקרים הזרים שמגיעים לעיר עומד על כשלושה מיליון בשנה, כולל ממדינות נחשלות כמו אפגניסטן ופקיסטן.

זה הצטרף להחלטה בעייתית נוספת. כדי לא להחרף את תחושת המשבר במדינה ולמזער נזקים כלכליים, נמנע משטר האייתוללות עד לפני שבועיים מסגירת גבולות עם מדינות שכנות. לכן במדינות הממשיכות לקיים קשרים עם איראן כבר התגלו מקרי קורונה - כולל לבנון, עיראק, עומאן, כווית ובחריין. מה שעלול לתרום לעליית מספר הנדבקים באזור הוא מצב התשתיות הרעוע של מערכות הבריאות במדינות אלו. הפסקת הטיסות וסגירת המעברים שנקטו שכנותיה של איראן מסוף השבוע האחרון הן צעדים שבוצעו מאוחר מדי, שכן החשש הוא שבשבועות האחרונים עברו נשאי הנגיף מאיראן למדינות אחרות באזור.

לדברי ד"ר רז צימט, מומחה לאיראן שעוקב בימים אלה אחרי המתרחש במדינה, אמון הציבור במשטר בימים אלה נמצא בשפל. לדבריו, גם לאחר שנאלצו השלטונות להודות בהתפרצות המחלה והחלו לפרסם נתונים על אודות היקף הנפגעים, נתקלו הדיווחים הרשמיים בחוסר אמון. הבלבול והבהלה בציבור גברו כשכלי תקשורת זרים ואף פוליטיקאים מקומיים, בהם חבר פרלמנט מהעיר קום, טענו שמספר הנדבקים והמתים גבוה פי כמה מזה שפרסמה הממשלה.

לדברי צימט, התמודדות המשטר עם התפרצות המגיפה, שגבתה עד כה את חייהם של כאלף אזרחים איראנים, שבה וחשפה שורה של מחדלים וניסיונות הסתרה, שהגבירו אף יותר את תחושת

הרשתות
החברתיות של
איראן מלאות
בתיעודים
מזוועים
שמראים
חפירת קברי
אחים עמוקים
המצופים
בסיד, ואזרחים
שמתעלפים
בכניסה
לבתי חולים,
המלאים
לעיפה עד
אפס מקום

מנסיים להתמגן. איראנים בתור לקבלת אמצעי זהירות עקב הקורונה

ההתמרמרות בציבור ועוררה ביקורת ציבורית נוקבת. "כך, למשל, המשיכה חברת התעופה 'מאהאן אייר', הנמצאת בבעלות משמרות המהפכה, בטיסותיה מסין ואליה גם לאחר התפרצות המגיפה, ואף לאחר ששלטונות איראן הכריזו על הפסקת הטיסות בין המדינות", הוא כותב. "כן נמנעו השלטונות במ"שך ימים ארוכים מלנקוט צעדי מנע, שהיו עשויים לבלום את התפשטות המחלה, כגון הטלת הסגר, סגירת מוסדות חינוך ותרבות, והגבלת התקהלויות המוניות, במיוחד בעיר קום, מוקד המחלה.

"עיתוני חדשות באיראן תיארו את משבר האמון בין הציבור לשלטונות כ'חמור בהרבה מהקורונה', וגרסו כי מצב זה מנוצל על-ידי אמצעי תקשורת זרים הפועלים בשירות אויבי איראן", מסביר צימט שקורא באדיקות תקשורת איראנית. "במאמר פרשנות שפורסם בתחילת החודש נכתב כי כאשר מסתירים השלטונות מידע מהציבור במשך שלושה ימים לאחר הפלת המטוס האוקראיני, ולא מספקים במשך שלושה חודשים נתונים על אודות מספר ההרוגים במהומות הדלק מנובמבר 2019 - אך טבעי הוא שהאזרחים אינם סומכים על נתוני משרד

13.32x30.99	6/7	עמוד 21	שבועי 2	המבשר -	20/03/2020	72461480-2
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260						

מצטרף לעוד שרשרת של אירועים שהמחישו את חוסר האמון של הציבור כלפי השלטונות. "השחיקה באמון הציבור כלפי השלטונות השתקפה היטב גם בשיעור ההצבעה הנמוך בבחירות הפרלמנטריות, שהתקיימו באיראן לפני חודש וחצי. חרף קריאתם של בכירי המשטר, ובראשם המנהיג העליון עלי חמינאי לציבור האיראני לבוא לקלפיות, נרשם שיעור הצבעה של כ-42% בלבד – הנמוך ביותר מאז המהפכה האסלאמית. בערים הגדולות, וב-מיוחד בטהרן, נרשמו שיעורי הצבעה נמוכים אף יותר".

לדברי צימט, לאדישות הציבורית תרמה פסילתם הגורפת של יותר מ-50% מהמועמדים על-ידי 'מועצת שומרי החוקה', אך לר-בריו שיעור ההצבעה הנמוך ביטא גם ייאוש גובר בקרב הציבור ביחס למשטר ולמערכת הפוליטית.

לדבריו, מגמה זו אינה משקפת תופעה חדשה. הקריאות שנשמעו במהלך הפגנות המחאה בשנתיים האחרונות באיראן, בנוסח "שמרנים, רפורמיסטים, הסיפור נגמר עבור כולכם", מעידות על אובדן אמון הציבור כל-פי שני המחנות הפוליטיים המרכזיים. "מאז מהומות הדלק הזהירו פרשנים, אנשי רוח ואקדמאים איראנים בולטים מפני החרפת התסכול, הייאוש והכרסום באמון הציבורי בשלטונות. הסוציולוג הרפורמיסטי עבאס עבדי התייחס לאחר הבחירות לסקרים המ-צביעים על כך שרוב האזרחים שלא השתתפו בהן היו מקרב צעירים, משכילים, עירוניים ובעלי רמה תעסוקתית וכלכלית גבוהה יותר, הנחשבים גם לבעלי השפעה חברתית רבה יותר", טוען צימט. "הוא טען, כי הסיבה המ-רכזית לשיעור ההצבעה הנמוך אינה אך ורק פסילת המועמדים או כישלונות הממשלה, כי אם ייאוש בציבור ביחס לעתיד וחוסר אמון כלפי המוסדות הפוליטיים".

לחוסר האמון הגובר תרמה גם התנהלו-תם הכושלת של השלטונות לנוכח המשבר הכלכלי המחריף ואסונות טבע שפקדו את איראן בשנים האחרונות – שיטפונות ורעי-דות אדמה. כך, למשל, לאחר רעידת האדמה העזה שפקדה את מערב איראן לפני כשנתיים וגבתה את חייהם של מאות בני-אדם, נאלצו אזרחים רבים לפנות לסיוע של ארגונים בל-תי-ממשלתיים בשל אוזלת ידה של הממשלה בטיפול בנפגעי הרעש.

רבים מהאזרחים גם העדיפו לתרום כס-פים לנפגעים באמצעות חשבונות בנק פר-טיים שנפתחו, מחשש שמא כספים שיועברו באמצעות מוסדות ממשלתיים, כמו 'הסדר האדום', לא יגיעו ליעדם. חשש זה גבר בעק-בות מספר פרשות שחיתות ומעילה שנחשפו בשנים האחרונות במספר ארגונים ממשלתיים באיראן.

לדברי צימט, משבר האמון המחריף מציב אתגר מתמשך בפני המשטר האיראני. עם זאת, אין משמעותו כי הסדר הפוליטי הנוכחי נתון באיום מידי משמעותי. "פרקי הזמן בין גלי המחאה התקצרו אמנם בשנתיים האחרו-נות, בעיקר על רקע החרפת המשבר הכלכלי, המחאות נרחבות יותר בהיקפן הגיאוגרפי והן מתאפיינות בקיצוניות רבה יותר מאשר בעבר, הן בגילויי האלימות והן בסיסמאות הנשמעות נגד עצם קיומו של המשטר", הוא טוען. "עם זאת, תנועת המחאה עדיין סובלת ממספר חולשות מרכזיות".

צימט מפרט את החולשות של האופוזיציה: "ראשית, היא עדיין לא הצליחה לגייס

הבריאות ומתבססים על רשתות התקשורת הזרות".

לדברי אהוד אבנטל, עמית מחקר בכיר במכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינ-תחומי, כלל הציבור האיראני משוכנע שה-משטר מסתיר משהו. "כשמספר הקרבנות באיראן הוא הגבוה ביותר בעולם, יש טענות שהמשטר מסתיר כפי שעשה בפרשת המטוס האוקראיני. ברשתות מדברים על מספר קר-בנות רב יותר".

אבנטל מתאר כאוס גם ברמת קבלת ההח-לטות: "הייתה לאחרונה עצומה של רופאים באיראן שקראו להשבית את כל הפעילויות הציבוריות והלימודים במוסדות החינוך עד ראש השנה האיראני. ואכן, זה קרה לאחר מכן. אין מדיניות צנטרליסטית בנושא. כל מחוז מקבל בעצמו את ההחלטות על השבתות ל-י-מודים והפסקת התקהלויות".

וכרגיל, באיראן הניסיון להתמודד עם הכישלון עובר דרך האשמת ישראל והמערב. לפי בכירי משטר האייתוללות, מדינת ישראל היא שאחראית להפצת המחלה ברפובליקה המוסלמית.

לאחר שטענו כי מדובר בנשק ביולוגי אמ-ריקני, בכירי משטר האייתוללות באיראן לקחו את הצעד המתבקש הבא, והחליטו להאשים את 'הציונים' בפיתוח הנגיף כחלק מאקט מלחמתי. התקשורת האיראנית הממלכתית מעלה תשדירי תעמולה המאשימים את מדי-נת ישראל בהתפרצות הנגיף, במטרה להסיח את דעת הקהל מהעובדה שהממשל האיראני עצמו נכשל בטיפול בנגיף בצורה ראויה.

על-פי גורמים המעורים בדבר, נראה כי התשדירים הקונספירטיביים מגיעים היישר ממטה משמרות המהפכה. לפני שבוע, אחד הערוצים טען כי "אלמנטים ציונים פיתחו מוטציה קטלנית יותר של הנגיף שנועדה לפגוע באיראן". כלי התקשורת שפרסם את הידיעה צוטט בכירים זרים במטרה להעניק ארשת אמנות לטענות השערורייתיות, של-מעשה מאשימות את מדינת ישראל במתקפה ביולוגית מכוונת נגד המשטר האיראני.

אמון נשחק

לדברי צימט, הסיפור של הקורונה רק

14.54x30.81	7/7	עמוד 22	המבשר - שבועי 2	20/03/2020	72461479-0
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

מאין כמותה של משטר הרשע הזה, חושפות עתה בימי הקורונה את התשתית האיראנית במערומיה. זה וירוס שעושה שמות, מפיל חללים באיראן. מי שרוצה לראות כמה קורונה יכול להיות באמת מסוכן שייקח את איראן - מקום שאין בו תשתית, אין בו הנעה בסיסית, ובאמת זה מגיע למספר הני שאים הגבוה בעולם".

לדברי פרופ' רבי, יש פאניקה גם בשורות המשטר כי המצב בקריסה. "יש תיעודים מזוועים בעיר קום, שהיא מקור הנגיף, משהו שמבטא בעצם את חוסר האונים. יש גם רופאים, אחיות שמסכי

מסה קריטית של מפגינים. גם המהומות שהיו בשנה האחרונה, שהיו הנרחבות ביותר מאז מהומות 2009 ('המהפכה הירוקה'), הקיפו, ככל הנראה, 200 אלף איראנים לכל היותר.

"שנית", טוען צימט, "תנועת המחאה לוקה בכמה כשלים ארגוניים משמעותיים, למשל היעדר הנהגה ברמה הלאומית, וקושי לתאם בין מוקדי המחאה השונים ברחבי המדינה ולהשביט מגזרים כלכליים חיוניים, כגון תעשיית הנפט.

"שלישית, חלק גדול מהציבור, ובכלל זה גם מתנגדי משטר, עדיין חושש מכאוס ומאובדן

מחזות בלתי נתפסים. שממה בכבישי טהרן השבוע

רים שהם לא יכולים לסייע כי הצוות שלהם נדבק כי אין אמצעי חיטוי והמנעה בסיסיים, ולכן להגיד 'איראן כמקרה' זה אנדרסטייטמנט.

"יש כאן מחזות של רעב, מחסור, חולי בהיקפים בלתי נסבלים, אבל המשטר בעצם מתעניין כל כולו ומעייניו לשרירות, ולכן אני חושב בהחלט שאנחנו צריכים לקחת בחשבון את האפשרות שהסיפור הזה יגרום בהמשך לתגובה קשה של הציבור נגד המשטר", אומר פרופ' רבי.

"אני הופך להיות יותר משוכנע בחודשים האחרונים שזה נכון. אנשים מכונסים בעצמם, דואגים למשפחה שלהם, אבל התשתית של יחסי האמון, העובדה שמחסום הפחד נשבר, שנקעה נפשם של אנשים מהמשטר הזה - אלה עוד יבואו חשבון עם המשטר הזה. אינני יודע באמת לדבר על הטעות, אבל אין לי ספק שאת הקורונה ואת כל מה שקורה מסביב אנחנו ביום מן הימים נחשיב כעוד טריגר שהביא את המשטר הזה לקצו".

גם אהוד אבנטל סבור שהקורונה הוא טריגר שמערער את המשטר. "הקורונה והמיאוס מהממשטר משתלבים זה בזה", הוא אומר. "המצב הכי לכלי צפוי בין כה להחמיר עוד יותר, ומתקיימות הפגנות קבועות בחודשים האחרונים. המשטר דיכא אותן בברוטליות, מה שגרם לכך שנהרגו בהן אנשים רבים. חלק מהטענות כלפי המשטר הן על האינפלציה ועל האבטלה, ועל כך שהמשטר לא מצליח לספק שירותים. יש זיהום אוויר כבד, ועכשיו הקורונה - מערכת הבריאות שלהם לא באמת ערוכה להתמודד עם זה.

"הקורונה תחריף את כל הבעיות שממילא קיימות בתוך איראן וגם את התסיסה נגד המשטר, שמדכא בברוטליות כל ביטוי של מחאה". עם זאת, משוכנע אבנטל שהמשטר האכזר עדיין ימשיך לדכא את האזרחים. "אני לא חושב שזה יפיל את המשטר. יש לו אמצעי דיכוי מאוד משמעותיים".

שליטה, במיוחד על רקע ניסיון של כמה ממדינות ערב בעשור האחרון. בראייתם של איראנים רבים, החלופה למשטר הנוכחי עלולה להיות גרועה אף יותר, למשל השתלטות משמרות המהפכה על מוקדי הכוח במדינה במקרה של קריסת המערכת הפוליטית הנוכחית.

"רביעית, רוב המפגינים בגלי המחאה בשנתיים האחרונות משתייכים לשכבות החלשות ולא למעמד הביניים העירוני המשכיל, הנחשב לסוכן השינוי המרכזי באיראן. הישארותו של מעמד הביניים מחוץ למעגל המחאה מקשה על גיבושה של קואליציה חברתית כלל-ארצית וחוצת מגזרים, שהיא תנאי הכרחי לקידום שינויים פוליטיים באיראן.

"חמישית, המשטר האיראני עדיין אוזח באמצעי דיכוי משמעותיים ויעילים, ואינו מהסס להשתמש בדיכוי ברוטלי של הפגנות המציבות אתגר על יציבותו. זאת ועוד: גם אם הייתה כיום מוטיבציה לחידוש המחאה באיראן, ניתן להניח כי התפשטות הקורונה משמשת גורם מרסן לאור החשש בקרב האזרחים לצאת לרחובות.

"עם זאת, המשך אובדן האמון הציבורי במשטר עלול לערער לאורך זמן את בסיס הלגיטימציה שלו, במיוחד בתרחיש של הידרדרות נוספת במשבר הכלכלי או בעקבות הסתלקותו של המנהיג העליון הנוכחי", מסכם צימט.

הטריגר האחרון

השאלה המסקנת ביותר היא האם הסיפור הזה עשוי לאיים גם על יציבות המשטר האיראני. לדברי פרופ' עוזי רבי, הקורונה היא הקש ששובר את גב הגמל עבור תושבי איראן. "אנחנו רואים שהעסק הזה מכה בכל מקום באיראן. שנים של סנקציות כלכליות, של הזנחה פושעת, רשלנות